

ПРОТИДІЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЖІНОК З ВРАЗЛИВИХ ГРУП: МЕТОДИ, СПОСОБИ, ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ

5 листопада в Київському регіональному центрі Національної академії правових наук України за сприяння Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України відбувся круглий стіл на тему: «Протидія дискримінації жінок з вразливих груп: методи, способи, шляхи та напрями».

У роботі взяли участь: народний депутат України І. Сулова, віце-президент Національної академії правових наук України Н. Кузнєцова, керівник Центру з дослідження правових проблем розвитку громадянського суспільства НАПрН України Н. Оніщенко, науковці, помічники народних депутатів, працівники ВРУ, представники громадських організацій тощо. Присутні дискутували про права людини в Європейському контексті, гендерні стереотипи з огляду на історію й сучасність, гендерні відносини і їх вплив на економічний розвиток України, нові завдання й підходи до гендерної політики, а також захист прав, свобод і законних інтересів жінок з вразливих груп.

Академік Н. Кузнєцова привітала учасників круглого столу, зазначивши, що наукові заходи, спрямовані у практичну площину, набувають сьогодні особливого значення. Саме такою є представлена тема «Протидія дискримінації жінок з вразливих груп», яка нещодавно обговорювалася на Парламентських слуханнях (10.10.2018. р.) і по-

требує сьогодні серйозного наукового супроводу і аналізу. Народний депутат України І. Сулова як голова підкомітету Верховної Ради України з питань гендерної рівності і недискримінації розповіла учасникам, кого слід відносити до вразливих категорій: «Це – матері, які самі виховують дітей, внутрішньо переміщені особи, багатодітні матері. Окрема категорія – жінки ромської національності. Також ми вивчали проблеми жінок із сільсь-

кої місцевості. Багато з них мають обмежений доступ до профільних лікарів. Тому, що такі лікарі відсутні на рівні сіл і навіть районів. Також 15 % породіль з усієї України – це дівчатка, які не досягли 15-річного віку, а у 18-річному вони вже переважно мають другу дитину. Я вважаю це також проблемою, яку ми не можемо замовчувати. Ще одна категорія – жінки, які відбувають покарання. Можна також говорити і про жінок, до яких повертаються чоловіки з фронту, це не менш вразлива категорія. Тут потрібні методи, шляхи, інструменти, досвід, можливо, зарубіжних країн... Тож потребуємо вашої допомоги як науковців», – резюмувала І. Сулова.

Керівник Центру з дослідження правових проблем розвитку громадянського суспільства НАПрН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор Н. Оніщенко провела для учасників круглого столу історичний екскурс в минуле, щоб показати роль і місце жінки в суспільстві в різні роки, та наголосила на рівності резуль-

татів як необхідної третьої складової: 1 – рівність прав, 2 – рівність можливостей, 3 – рівність результатів. Далі науковець зазначила: «Історія «завинила» перед жінками (ордалії, заборона розлучень, виключення з громадського життя тощо), а сучасність – і перед чоловіками (чоловіки живуть на 14 років менше, більш схильні до алкоголізму, є більш психологічно вразливими тощо). На жаль, деякі видатні особистості вважали жінку посередністю, хоча історія знала і приємні винятки, так, Іммануїл Кант визнав, що чоловік – це «піднесене», а жінка – то «прекрасне». Теорія мертва без практики, а практика безсила без теорії, тому наукові напрацювання слід переводити у практичну площину. Сьогодні гендерне законодавство відстає, виконує свою роль тільки на 5,5 за 10-бальним показником міжнародних експертів. Тому у нас все попереду з тим, щоб досягати відповідної гендерної рівності».

Щоб підкреслити гендерну рівність, чоловіки теж долучились до дискусії. Слово взяв правознавець, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України А. Селіванов, який зауважив, що суспільство продукує багато способів і методів, але не має чіткої концепції, яка б на законодавчому рівні пояснювала, наприклад, хто відноситься до вразливих груп. А усі питання гендерної політики науковець пропонує виносити на академічний і суспільний рівень обговорення. А. Селіванова підтримав і академік М. Іншин, він закликав колег до напрацювання механізмів для подальшого розвитку українського законодавства у контексті гендерної політики.

Науковці і громадськість досить серйозно поставились до гендерних проблем: кожен з присутніх представив власне дослідження з пропозиціями протидії дискримінації жінок з вразливих груп. Зокрема, представники Ін-

ституту кримінально-виконавчої служби зазначили, що в Україні глобальних досліджень у цій галузі не проводилося. Тому, спираючись на власні опитування працівників ДКВС та членів їхніх родин, дійшли висновку: 72% вважають, що в системі ДВС мають працювати лише чоловіки, при тому, що у Норвегії, наприклад, співвідношення чоловіків і жінок у цьому контексті 60% на 40%, а у ФРН 50% на 50%. Незважаючи на такі думки, резюмували: в Україні збільшується тенденція зростання кількості жінок серед офіцерського складу, з 2015 року майже на 25%, що не може не додати оптимізму і, можливо, змінити погляди суспільства.

Уважно вислухавши доповідь представників Інституту кримінально-виконавчої служби, І. Суслова зазначила, що жінок, які працюють в системі відбування покарання, теж слід відносити до вразливої категорії і надавати за потреби відповідну психологічну допомогу.

Цікаві дослідження презентували науковці Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Так, проф. О. Батанов аналізував питання гендерності і місцевого самоврядування та визначення ролі жінки в територіальних громадах. Адже територіальні громади – це своєрідний зріз суспільства, де у кількісному співвідношенні переважають жінки: у сільських радах їх найбільше – майже 50%, в обласних найменше – 12%. І, що важливо, жінки проявляють інтерес до політики, їх 52% серед кандидатів на виборах

і, як правило, вони самовисуванці. Науковці Національного університету «Львівська політехніка» поділилися з присутніми інформацією, що у своєму виші мають факультативний предмет з правового забезпечення гендерної рівності, який користується популярністю серед студентів. А представники Університету ім. Короля Данила Галицького, розглянувши індекс прав людини, відзначають, що рівність між чоловіками і жінками в Україні є на рівні світогляду, як основи правової рівності.

Учасники круглого столу піднімали й проблеми, що стосуються жінок на окупованій території та в Криму. Невмотивовані звинувачення, переслідування, заступлення, порушення права на безпеку, свободу пересування, доступу до державних послуг, освіти, виборчих прав, користування рідною мовою тощо – непоодинокі випадки на цих територіях. Утиски жінок відбуваються і за професійними ознаками, і за національною приналежністю. Загалом серед проблем в Україні у гендерному контексті практики й теоретики відзначають відсутність єдиного розуміння заходів і механізмів, загальної концепції, чіткої термінології й правової культури. З тим запропонували народним депутатам України, в особі пані І. Суслової, внести відповідні зміни до законодавства, зокрема, у питаннях гендерної експертизи, та широко висвітлювати проблеми гендерної рівності серед громадськості через комунальні, суспільні, парламентські засоби масової інформації. ■